

دکتر عبدالمجید حسینی راد

دیدار با فرشته رنگ بررسی نور و رنگ در نگارگری ایران

تاریخ دریافت مقاله :
تاریخ پذیرش نهایی :

چکیده

نور و رنگ از عناصر اصلی هنر نقاشی و فضای تجسمی آثار نگارگران ایرانی به شمار می‌رود. این دو به مثابه ظاهر و باطن حقیقتی واحد، که تجلی و نمودی از فیض خداوند در عالم است، جلوه‌گر شده‌اند. براساس آیاتی از قرآن کریم که خداوند را نور آسمان‌ها و زمین گفته‌اند، جنبه‌های تمثیلی و رمزآمیز نور و رنگ مورد توجه فلاسفه، حکما و عرفای مسلمان نیز قرار گرفته است. تأثیرات حکمت و عرفان اسلامی بر نگاه هنرمندان مسلمان به موضوع هنر و عمل هنرمندانه، به نمایش جلوه‌هایی خاص از نور و رنگ در عالم خیالی نقاشی ایرانی انجامیده و موجب شده تا در فضای نگاره‌ها مشاهدات باطنی از عالم مثال و نور و رنگ به نمایش درآید. این مقاله ضمن توجه به سرچشمه‌های به کارگیری رنگ در آثار هنر ایران پیش از دوران اسلامی، به ریشه‌یابی توجه به نور در اساطیر باستانی ایران پرداخته و جلوه‌ها و تأثیرات آن را تا دوران اسلامی پی‌گیری می‌نماید و از همین رهگذر جنبه‌های تمثیلی و رمزآمیز نور و رنگ را در باور حکمای اشراقی مورد توجه قرار می‌دهد. نور فراگیر و رنگ‌های متباین، درخشان و دارای خلوص و بدون سایه - روشن‌بیشترین جلوه را در عالم نگارین نقاشی ایرانی دارند. در همین راستا استفاده از نام و جلوه‌های رنگ‌های متباین و مکمل، به عنوان عوامل اصلی ادراک بصری در ساخت تصاویر خیالی در اشعار فارسی مورد توجه قرار گرفته و رابطه متقابل صورت‌های خیالی شعری و فضای رنگین نگاره‌ها بررسی شده است.

واژه‌های کلیدی

نورهای رنگین، رنگ، نور، عالم رنگین نگارگری، فرشته رنگ